

ỨNG DỤNG LÝ THUYẾT TƯƠNG ĐƯƠNG TRONG CHUYỂN NGỮ TIÊU ĐỀ CHỦ ĐỀ

ThS Bùi Hà Phương

Trường Đại học KHXH&NV Tp. Hồ Chí Minh

Tóm tắt: Chuyển ngữ tiêu đề chủ đề (TĐCD) là một trong những công đoạn quan trọng trong quá trình biên mục tại các thư viện, đặc biệt là các thư viện sử dụng bộ tiêu đề chủ đề do Thư viện Quốc hội Hoa Kỳ biên soạn. Bài viết trình bày một số lưu ý về yếu tố tương đương trong dịch thuật và ứng dụng của nó trong chuyển ngữ TĐCD. Từ đó, tác giả đề xuất một vài biện pháp nhằm nâng cao hiệu quả chuyển ngữ TĐCD.

Từ khóa: tiêu đề chủ đề; tương đương dịch thuật; LCSH.

Application of equivalence theory to subject heading translation

Summary: Translation of subject headings is an important step in cataloguing at libraries, especially at those, who are using LC Subjecty headings; this article presents some equivalent elements to be paid attention to when translating into Vietnamese and using them. Hence, the author puts forward some measures to enhance effectiveness of subject headings translation.

Keywords: subject headings; equivalence in translation; LCSH.

Đặt vấn đề

Hiện nay, hầu hết các thư viện đại học đang sử dụng bộ tiêu đề chủ đề do Thư viện Quốc hội Hoa Kỳ biên soạn (LCSH). Thực tế cho thấy, cán bộ biên mục tuy đã có những kinh nghiệm nhưng cũng gặp những khó khăn nhất định khi sử dụng bộ LCSH này, đặc biệt khi chuyển ngữ TĐCD từ tiếng Anh sang tiếng Việt. Hạn chế về trình độ chuyên môn, kinh nghiệm thực tiễn, trình độ ngoại ngữ của cán bộ biên mục và một số nguyên nhân khác, đặc biệt, kỹ năng chuyển ngữ TĐCD ảnh hưởng đến chất lượng biên mục chủ đề, làm giảm tính thống nhất trong công tác biên mục tại các thư viện, từ đó làm hạn chế khả năng tìm tin của người sử dụng.

Do vậy, nhằm nâng cao chất lượng chuyển ngữ TĐCD trong công tác biên mục, ngoài việc cán bộ thư viện (CBTV) nắm rõ những kiến thức, kỹ năng và vận dụng kinh

ng nghiệm trong biên mục thì việc hiểu được những lý thuyết ngôn ngữ liên quan đến chuyển ngữ là điều thực sự cần thiết, đặc biệt lý thuyết về tính tương đương trong quá trình chuyển ngữ nhằm hạn chế những sai sót trong quá trình chuyển ngữ tại một số thư viện đại học hiện nay.

1. Yếu tố tương đương trong dịch thuật

Theo J.C. Catford, dịch thuật là sự thay thế văn bản ngôn ngữ gốc bằng chất liệu văn bản tương đương ở ngôn ngữ nhận. Còn Ian Tudor lại có cách hiểu khác về dịch thuật, đó là quy trình chuyển đổi tin nhắn vượt qua rào cản của ngôn ngữ học và rào cản văn hóa. Như vậy, trong chuyển ngữ TĐCD, văn bản ngôn ngữ gốc là TĐCD bằng tiếng Anh và văn bản ngôn ngữ nhận là TĐCD được dịch sang tiếng Việt. Với những cách hiểu khác nhau của người làm công tác định TĐCD, yếu tố tương đương này cũng có

Nghiên cứu - Trao đổi

những khác biệt. Hay nói cách khác, việc CBTV chuyển ngữ một TĐCĐ từ tiếng Anh sang tiếng Việt sẽ không thực sự đảm bảo tính thống nhất nếu như không nắm rõ những nguyên tắc và yếu tố tương đương khi tiến hành chuyển ngữ TĐCĐ. Chính vì vậy, việc cán bộ biên mục tìm hiểu thêm một số lý thuyết liên quan đến quá trình chuyển ngữ này ở mức độ cơ bản sẽ rất cần thiết và hữu ích.

Xét trên góc độ dịch thuật, tương đương trong dịch thuật cũng có nhiều cách hiểu khác nhau. Có 4 cách phân loại tương đương dịch thuật thường gặp như:

- Tương đương dựa trên hình thức: tương đương ở cấp độ từ, cấp độ câu và cấp độ văn bản (Baker);

- Tương đương dựa trên ý nghĩa: tương đương biểu vật, biểu thái, dụng học và hình thức (Koller);

- Tương đương dựa trên chức năng: tương đương động và tương đương hình thức (Nida);

- Tương đương dựa trên số lượng các phần tương đương: tương đương một với một, một với nhiều hơn một, một với phần nhỏ hơn một, bất tương đương.

Trong thực tiễn biên mục cho thấy, đa phần các CBTV khi dịch các TĐCĐ từ tiếng Anh sang tiếng Việt đều dịch theo kinh nghiệm và kỹ năng ngoại ngữ của từng cá nhân cán bộ biên mục mà không tuân thủ các lý thuyết tương đương trong chuyển ngữ một cách bài bản. Điều này ảnh hưởng đến chất lượng biểu ghi về mặt thống nhất chuyển ngữ TĐCĐ cũng như ảnh hưởng đến quá trình tìm tin của người sử dụng. Tại một số thư viện hiện nay còn gặp nhiều sai sót khi chuyển ngữ TĐCĐ như dịch sai, dịch không nhất quán, dịch chưa chuẩn xác, không dịch và dịch làm biến đổi cú pháp [5, tr.14].

Trong số các loại hình tương đương trong dịch thuật, tương đương dựa trên số lượng các phần tương đương là loại hình tương đương thường được sử dụng nhiều trong dịch thuật ngữ khoa học nói chung, khoa học thư viện cũng không là ngoại lệ. Tương đương dựa trên số lượng gồm có bốn loại hình sau đây:

- ***Tương đương một - một***: là kiểu tương đương trong đó với một cách diễn đạt ở ngôn ngữ gốc chỉ có một cách diễn đạt tương đương ở ngôn ngữ dịch. Loại hình tương đương này thường được áp dụng khi dịch thuật ngữ.

Từ/ Cụm từ	Nghĩa
Library	Thư viện
Tumor	Khối u bướu
Anesthesia shock	Sốc gây mê
Asbestos dust	Bụi amiăng

Ví dụ:

- ***Tương đương một đối với nhiều hơn một***: Kiểu tương đương này có thể hiểu là một cách diễn đạt ở ngôn ngữ gốc có nhiều cách diễn đạt tương đương ở ngôn ngữ dịch. Đây có thể xem là dạng từ đồng âm khác nghĩa. Trong quá trình chuyển ngữ TĐCĐ, việc CBTV hiểu rõ nội dung của tài liệu biên mục là thực sự cần thiết. Bởi lẽ, với cùng một TĐCĐ có nhiều ý nghĩa khác nhau, quá trình chuyển ngữ không thống nhất và phản ánh không đầy đủ so với nội dung tài liệu sẽ dẫn đến tình trạng nhiễu tin khi tìm kiếm tài liệu theo TĐCĐ. Điều này đảm bảo nguyên tắc từ đồng âm của IFLA “nhằm ngăn chặn việc tìm thấy những tài liệu không phù hợp và tăng cường độ chính xác của ngôn ngữ TĐCĐ, các từ đồng âm cần phải được kiểm soát”.

Nghiên cứu - Trao đổi

Ví dụ:

Từ/ cụm từ	Nghĩa	Lĩnh vực
Bank	Bãi cát ngầm	Cơ khí, công trình
	Ngân hàng	Kinh tế
	Giàn thiết bị điện	Điện lạnh
Index	Chỉ mục	Thư viện - Thông tin học
	Tính lực phân	Cơ khí - Công trình
	Bảng liệt kê	Hóa học
	Hệ số	Cơ, điện tử
Performance	Tính năng kỹ thuật	Điện
	Biểu diễn	Nghệ thuật
	Thực hiện	Toán, tin
	Đặc tính máy	Cơ khí, công trình
	Hiệu suất	Xây dựng

Như vậy, để kiểm soát được từ đồng âm trong quá trình chuyển ngữ TĐCĐ, CBTV cần phải nắm rõ kiểu tương đương một đối với nhiều hơn một bằng cách xác định chính xác và thống nhất TĐCĐ được dịch phải phù hợp với ngữ cảnh và nội dung tài liệu đề cập đến. Đặc biệt, trong quá trình chuyển ngữ, người cán bộ biên mục cần chú ý đến loại từ trong tiếng Anh nhằm phân biệt sự khác biệt về mặt ý nghĩa trong từng loại từ khác nhau (động từ, danh từ, tính từ, v.v..). Chẳng hạn, động từ “bank” sẽ có nghĩa là “đắp bờ”, trong khi “bank” ở dạng danh từ lại có những nghĩa khác như trên.

- Tương đương một với một bộ phận nhỏ hơn một: đây là cách diễn đạt mà ở ngôn ngữ dịch chỉ tương đương với một trong các nét nghĩa của ngôn ngữ gốc.

Ví dụ: “Bush” trong tiếng Anh là để chỉ một vùng đất hoang dã xa xôi hẻo lánh, sa mạc của nước Ôxtralia trong khi trong tiếng Việt thường chỉ có nghĩa là “thảo nguyên”.

“Jungle” là chỉ rừng nhiệt đới hay có

nghĩa là khu đất hoang mọc đầy bụi rậm trong khi trong tiếng Việt được dịch là “rừng rậm”.

Xét về khía cạnh ngôn ngữ học, rõ ràng cùng một từ gốc nhưng có hai hoặc nhiều hơn hai cách hiểu khác nhau về ý nghĩa của từ. Với loại hình tương đương này, CBTV cần phải nắm rõ được chính xác nội dung mà tài liệu đó đề cập đến để có thể phản ánh đầy đủ các nét nghĩa của TĐCĐ tiếng Anh, nhằm giảm thiểu tình trạng mất tin đối với người sử dụng.

- Bất đương đương: Đây là một cách diễn đạt chỉ có ở ngôn ngữ gốc nhưng không có ở ngôn ngữ dịch. Có nghĩa là, một số TĐCĐ có thể vẫn giữ nguyên hoặc chỉ thay đổi đôi chút về hình thức của ngôn ngữ gốc do không có cách diễn đạt ở ngôn ngữ dịch. Loại hình tương đương này có thể được áp dụng kết hợp cùng nguyên tắc định danh trong biên mục, bao gồm tên người, tên cơ quan, tổ chức, địa danh, tên tác phẩm văn học, nghệ thuật, tên công trình kiến trúc.

Nghiên cứu - Trao đổi

Ví dụ:

Từ/ cụm từ	Nghĩa	Lĩnh vực
Alkaloids	Alkaloit	Hóa học
Anions	Anion	Vật lý
Antimony	Antimon	Địa chất
Avant-garde (Aesthetics)	Avant-garde (Hoa Kỳ học)	Hoa Kỳ học
Art, Khmer	Nghệ thuật Khmer	Nghệ thuật
Kabuki	Kịch kabuki	Nghệ thuật

Tuy nhiên, một số TĐCĐ là tên cơ quan, tổ chức cũng có thể được dịch một cách linh hoạt nhưng vẫn đầy đủ ý nghĩa. Khi đó, việc áp dụng các loại hình tương đương một - một là lựa chọn thích hợp.

Ngoài ra, trong lý thuyết dịch thuật còn có rất nhiều loại hình tương đương khác nhau, tùy thuộc vào yêu cầu, mục đích của hoạt động dịch thuật cũng như đặc trưng của ngôn ngữ gốc: thuật ngữ khoa học, cấp độ lời nói, ngôn ngữ nghi thức, văn phong báo chí, v.v... để người dịch có thể chọn lựa loại hình tương đương cho phù hợp. Như vậy, đối với hoạt động biên mục chủ đề, CBTV có thể áp dụng lý thuyết tương đương trong khi chuyển ngữ TĐCĐ.

2. Một số biện pháp khác phục

2.1. Xây dựng nguyên tắc chuyển ngữ TĐCĐ

- Nguyên tắc người sử dụng: Nguyên tắc

này được thực hiện dựa trên thói quen tìm tin theo điểm truy cập là TĐCĐ của người dùng tin, để từ đó, CBTV chuyển ngữ TĐCĐ và đảm bảo sự kiểm soát của ngôn ngữ tự nhiên.

Ví dụ: “English” có thể được dịch là “tiếng Anh” hoặc “Anh ngữ”. Một minh họa cho thấy, khi đặt lệnh tìm tin với TĐCĐ là “Anh ngữ” trên giao diện mục lục trực tuyến tại Thư viện trung tâm Đại học Quốc gia Tp. Hồ Chí Minh cho thấy, “Anh ngữ” có tần suất xuất hiện nhiều hơn so với “tiếng Anh” (chỉ có một biểu ghi đã xử lý xuất hiện và ba biểu ghi đang chờ xử lý). Như vậy, tùy thuộc vào công tác biên mục của từng thư viện để việc chuyển ngữ được thống nhất. Ngoài ra, lựa chọn thuật ngữ được chuyển ngữ cần xem xét đến yếu tố gần gũi và thông dụng đối với người dùng tin.

Kết quả tìm tin theo TĐCĐ “tiếng Anh”:

You searched Thư viện Trung tâm ĐHQG-HCM - Chủ đề: tiếng anh

Entries Found Term List

- 1 Tiếng Ai-len -- Khía cạnh chính trị -- Ai-len.
Tiếng Anh -- Ngữ pháp.
- 2 Tiếng Anh -- Sách giáo khoa cho người nói tiếng nước ngoài.
Tiếng Anh -- Từ từ học.
Tiếng Anh -- Từ từ học -- Văn đề, bài tập, vv...
- 1 Tiếng Ba Tư -- Đàm thoại và mẫu câu -- Anh ngữ.
- 1 Tiếng Ba Tư -- Ngữ pháp.
- 1 Tiếng Ba Tư -- Phát âm.
- 1 Tiếng Ba Tư -- Sách giáo khoa cho người nói tiếng nước ngoài -- Anh ngữ.
- 3 Tiếng Đức.

Nguồn: Thư
viện Trung tâm,
Đại học Quốc gia
Tp. Hồ Chí Minh
(truy cập ngày
23/10/2013)

Nghiên cứu - Trao đổi

Kết quả tìm tin theo TĐCĐ “Anh ngữ”:

You searched Thư viện Trung tâm ĐHQG-HCM - Chủ đề: anh ngữ

Entries Found Term List

- 27 Anh ngữ.
- 1 Anh ngữ -- Anh ngữ, 1100-1500 -- Sổ tay, cẩm nang, vv...
- 1 Anh ngữ -- Anh ngữ, 1500-1700 -- Sổ tay, cẩm nang, vv...
- 1 Anh ngữ -- Anh ngữ, 450-1100 -- Sổ tay, cẩm nang, vv...
- 2 Anh ngữ -- Anh ngữ giao tiếp
- 6 Anh ngữ -- Anh ngữ kỹ thuật.
- 3 Anh ngữ -- Anh ngữ kỹ thuật -- Văn đề, bài tập, vv...
- 47 Anh ngữ -- Anh ngữ nói.
- 6 Anh ngữ -- Anh ngữ nói -- Học hỏi và giảng dạy.
- 16 Anh ngữ -- Anh ngữ nói -- Văn đề, bài tập, vv...

Nguồn: Thư viện Trung tâm, Đại học Quốc gia Tp. Hồ Chí Minh

(truy cập ngày 23/10/2013)

« 30 « 20 « 10 « Back | Forward » 10 » 20 » 30 »

Hay một minh họa khác cho nguyên tắc này như “Airplanes” có thể dịch là “máy bay” hay “phi cơ”. Tuy nhiên, khi chuyển ngữ, cán bộ biên mục có thể cân nhắc lựa chọn từ thuần Việt hơn là từ Hán Việt. Cùng

đặt lệnh tìm theo chủ đề trên mục lục trực tuyến của Trung tâm Thông tin-Thư viện Trường Đại học KHXH&NV Tp. Hồ Chí Minh cho thấy kết quả như sau:

Kết quả tìm tin theo TĐCĐ “phi cơ”:

You searched TTTT-TV ĐHKHXH&NV-ĐHQGTPHCM - Chủ đề: phi cơ

Entries Found

Term List

- 3 Phi công vũ trụ
- 2 Phi hành gia
- 1 Phi kinh tế
- 1 Phi Luật Tân
- 3 Phi Mác xít
- 2 Phi mácxít
- 3 Phi nông nghiệp
- 1 Phi thực dân hóa
- 1 Phi Văn
- 1 Phi xã hội

« 30 « 20 « 10 « Back | Forward » 10 » 20 » 30 »

Nghiên cứu - Trao đổi

Kết quả tìm tin theo TĐCĐ “máy bay”:

You searched TTTT-TV ĐHKHXH&NV-ĐHQGTPHCM - Chủ đề: máy bay	
Entries Found	Term List
5	Máy bay
1	Máy bay chiến đấu
1	Máy bay -- Điều khiển.
1	Máy bay -- Thử nghiệm.
1	Máy điều hoà nhiệt độ
2	Máy điện toán
1	Máy ghi hình
1	Máy in
1	Máy móc
2	Máy móc công nghiệp

« 30 « 20 « 10 « Back | Forward » 10 » 20 » 30 »

- *Nguyên tắc lịch sử*: Nguyên tắc này dựa trên sự phát triển của ngôn ngữ. Tùy thuộc vào từng giai đoạn lịch sử khác nhau để người CBTV cân nhắc chuyển ngữ TĐCĐ cho phù hợp với từng bối cảnh lịch sử, đặc điểm và quá trình phát triển của trình độ khoa học công nghệ, sự phát triển và tiến bộ của xã hội.

Ví dụ: Librarian → có thể dịch là “thủ thư”, “thư viện viên” hoặc “cán bộ thư viện”; tuy nhiên, thuật ngữ “thủ thư” không còn phù hợp với bối cảnh phát triển hiện nay của xã hội.

- *Nguyên tắc thống nhất*: Đây là nguyên tắc đòi hỏi CBTV cần lưu ý đến sự thống nhất khi chuyển ngữ các TĐCĐ bàn về cùng một chủ đề, nhằm đảm bảo tính nhất tuyến trong chuyển ngữ TĐCĐ (mỗi chủ đề được thể hiện bằng một TĐCĐ). Nguyên tắc này đảm bảo tính tương đương một - một trong dịch thuật.

Ví dụ: Philosophy → triết học. Hay “Christianity” được dịch là “Đạo Thiên chúa” và được sử dụng thống nhất trong tất cả các tài liệu có TĐCĐ này.

2.2. Tham khảo từ điển thuật ngữ khi chuyển ngữ tiêu đề chủ đề

Mỗi chuyên ngành, lĩnh vực đều có hệ

thống thuật ngữ đặc trưng riêng, nếu chỉ sử dụng từ điển ngôn ngữ thông thường để dịch thuật thì đôi khi sẽ không phản ánh đầy đủ các nét nghĩa của thuật ngữ mà nội dung tài liệu đề cập. Do đó, khi chuyển ngữ TĐCĐ, bên cạnh từ điển ngôn ngữ thông thường, CBTV cần phải tham khảo từ điển chuyên ngành, từ điển thuật ngữ khi dịch các TĐCĐ có tính chất chuyên môn. Việc dịch sai, không chuẩn xác sẽ gây nên tình trạng mất tin khi tra cứu. Vì vậy, thư viện cần trang bị từ điển chuyên ngành cho CBTV, cũng như việc tận dụng các loại từ điển chuyên ngành trực tuyến có uy tín sẽ là giải pháp khắc phục hạn chế về mặt kinh phí cho thư viện hiện nay.

2.3. Thống nhất chuyển ngữ tiêu đề chủ đề

Các buổi trao đổi, tọa đàm về việc thống nhất chuyển ngữ TĐCĐ trong thư viện trường là việc làm cần thiết và cần được tổ chức thường xuyên. Qua đó, CBTV có thể rút kinh nghiệm đối với những biểu ghi không đạt yêu cầu về chuyển ngữ TĐCĐ. Mặt khác, CBTV có thể cân nhắc việc sửa chữa, bổ sung, hiệu đính những TĐCĐ dịch sai, dịch không nhất quán giữa các TĐCĐ cũ và mới. Trên cơ sở đó, CBTV cần có một hồ sơ TĐCĐ thống nhất chính thức để cung cấp các thông tin cần thiết khi chuyển ngữ

Nghiên cứu - Trao đổi

TĐCĐ nhằm đảm bảo tính thống nhất trong công tác biên mục nói chung, công tác chuyển ngữ TĐCĐ nói riêng tại thư viện. Bên cạnh đó, các thư viện cũng cần có sự học hỏi và tham khảo công tác chuyển ngữ TĐCĐ của các thư viện khác, để từ đó các thư viện có thể hợp tác, trao đổi dữ liệu một cách dễ dàng và thống nhất.

2.4. Nâng cao trình độ ngoại ngữ của cán bộ biên mục

Để nâng cao trình độ ngoại ngữ của CBTV nhằm đáp ứng yêu cầu thực tiễn biên mục nói chung, chuyển ngữ TĐCĐ nói riêng tại các thư viện đại học hiện nay, CBTV cần thực hiện một số biện pháp cụ thể.

Trước hết, mỗi CBTV phải tự nhận thức được vai trò và sự ảnh hưởng quan trọng của kỹ năng sử dụng tiếng Anh trong quá trình biên mục chủ đề nói chung, chuyển ngữ TĐCĐ nói riêng. Từ đó, CBTV chủ động đăng ký và tham gia các khóa đào tạo ngắn hạn hay dài hạn về tiếng Anh, đặc biệt về dịch thuật, phù hợp với nhu cầu, khả năng của bản thân cũng như đáp ứng yêu cầu đặc thù của công việc. Mặt khác, lãnh đạo cơ quan thư viện có thể cân nhắc và bố trí CBTV phù hợp với từng vị trí công việc, nhằm đảm bảo hiệu quả công việc cao nhất có thể.

Ngoài ra, quá trình chuyển ngữ TĐCĐ từ ngôn ngữ gốc (tiếng Anh) sang ngôn ngữ

nhận (tiếng Việt) đòi hỏi CBTV phải nắm rõ phương pháp dịch thuật, đảm bảo tính tương đương trong dịch thuật về khía cạnh ngôn ngữ học cũng như về đặc trưng văn hóa của nhiều nền văn hóa khác nhau. Chính vì vậy, ngoài kỹ năng và trình độ tiếng Anh nhất định, CBTV còn phải tự bồi dưỡng, trau dồi kiến thức xã hội, văn hóa, khoa học... Điều này giúp cho quá trình chuyển ngữ TĐCĐ và sản phẩm chuyển ngữ đảm bảo chất lượng nhất định.

Kết luận

Tóm lại, biên mục chủ đề là một trong những khâu nghiệp vụ quan trọng, đặc biệt trong bối cảnh các thư viện Việt Nam đang hướng đến chuẩn hóa hoạt động TT-TV. Việc chuyển ngữ TĐCĐ thống nhất có ý nghĩa quan trọng, giúp các thư viện, trung tâm thông tin có thể phát huy hiệu quả hợp tác, chia sẻ nguồn tài nguyên thông tin trong phạm vi cả nước. Tuy nhiên, quá trình chuyển ngữ đòi hỏi người CBTV không chỉ nắm vững được kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ, mà còn có kỹ năng ngoại ngữ phù hợp cũng như tuân thủ những nguyên tắc trong quá trình chuyển ngữ. Hơn nữa, hiểu được một số kiến thức liên quan đến quá trình chuyển ngữ TĐCĐ, đặc biệt là tính tương đương trong dịch thuật sẽ góp phần nâng cao hiệu quả chuyển ngữ TĐCĐ hiện nay.

Tài liệu tham khảo

1. College of San Mateo Library. Subject Headings & Classification Systems, <http://www.smccd.edu/accounts/csmlibrary/tutorials/numbers.html>.
2. Lois Mai Chan (1995), Library of Congress Subject Headings: Principles and application, Libraries Unlimited, Colorado.
3. Lê Hùng Tiến (2010), Tương đương dịch thuật và tương đương trong dịch Anh - Việt, Tạp chí Khoa học Đại học Quốc gia Hà Nội, Ngoại ngữ 26.
4. Nguyễn Hồng Sinh (2009), Biên mục chủ đề : Giáo trình dành cho sinh viên chuyên ngành Thư viện – Thông tin học, Đại học Quốc gia Tp. Hồ Chí Minh.
5. Nguyễn Hồng Sinh (2011), Phương pháp định tiêu đề chủ đề cho tài liệu thư viện, Đại học Quốc gia Tp. Hồ Chí Minh.
6. Nguyễn Hồng Sinh, Vương mặc khi chuyển ngữ các tiêu đề chủ đề tiếng Anh sang tiếng Việt, Tạp chí Thông tin và Tư liệu, 2012, số 6, tr. 14-22.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 02-3-2014; Ngày phản biện đánh giá: 08-4-2014; Ngày chấp nhận đăng: 06-5-2014).